

ΚΡΙΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Τοῦ κ. ΒΑΣΙΛΗ ΡΩΤΑ

ΘΕΑΤΡΟ ΜΟΥΣΟΥΡΗ — ΘΙΑΣΟΣ ΜΟΥΣΟΥΡΗ — ΑΡΩΝΗ — ΠΑΝ. ΚΑΓΙΑ: «Μ' ἀγαπάει τὸ Τέρας!»
Κομωδία σὲ 3 πράξεις — 6 εἰκόνες — Κι' ἐπίλογο

Νέο θέατρο ἀνοίξε στὴν καλοκαιρινή περιοχή τῆς Ἀθήνας πέρα ἀπ' τὸ Μουσεῖο. Τὸ φτειασε ὁ Κώστας Μουσοῦρης γιὰ νὰ στεγάσει τὸ θίασό του. Ἐνα οἰκόπεδο βρέθηκε, τὰ σκουπίδια κι' οἱ τσουκνίδες ἐκαθαρίστηκαν, οἱ μάντρες ἀσπρίστηκαν, ὁ χώρος συμμορφώθηκε, τὸ κουτί τῆς σκηνῆς ἐστήθηκε, τὸ κοινὸ συνόχτηκε. Κομψὸ θέατρο, ἔργο τοῦ ἀρχιτέκτονα κ. Λάσκαρη. Κομψὸ θέατρο, κομψὸς θίασος, κομפוὶ θεατῆς, κι' ἡ παράσταση κομψή - κομψά.

Γιὰ τὰ ἐγκαίνια προλογίζουσι οἱ κ. κ. Γρ. Ξενοπούλου, ἀκαδημαρ୍କός, καὶ Ἀλ. Λιδωρίκης, καλλιτεχνικὸς διευθυντῆς τοῦ θιάσου, ὁ πρῶτος ἀντιπροσωπεύοντας τὴν παλαιότερη γενεὰ τῶν δραματικῶν μας ποιητῶν, ὁ δεῦτερος τῆ νεώτερη. Τοῦ πρώτου τὰ λόγια δὲν τ' ἀκούσαμε, ἀλλὰ εὐκολὰ μαντέψαμε πὼς κάτι θὰ εἶπε γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. Ὁ κ. Λιδωρίκης μίλησε γιὰ τοὺς μάχτους καὶ τὶς θυσίες πού χρειάστηκε γὰρ κάνει ὁ κ. Μουσοῦρης γιὰ νὰ ἰδρύσει αὐτὸ τὸ νέο θέατρο, μολόγησε τὴν πίστη του στὴ σκηνικὴ τέχνη καὶ βροντοφώνησε τὴν αἰσιοδοξία του γιὰ τὸ μέλλον τοῦ θεάτρου καὶ τῆς φυλῆς. Κανεὶς δὲν εἶχε ἀντίρρηση, ἄλλως τε οἱ πρόλογοι αὐτοὶ εἶνε τὸ τελετουργικὸ μέρος, ὅπου τὰ μεγάλα λόγια ἔχουσι τὴ θέση τους.

Γιατὶ ὅμως αὐτὸς ὁ φουσκωμένος κι' ὀψωμένος τόνος κρατᾶει καὶ μετὰ τὴν τελετή; Τί χρειάζεται ἡ τυμπανοκορουσία ὀ-

ἄλη τὴν παράσταση; Τί πάθανε τώρα - τώρα οἱ ποιητῆς μας καὶ προλογίζουσι τὰ ἔργα τους μὲ φουσκωμένα λόγια; Ἐνα ἔργο πού εἶνε σπουδαῖο καὶ μεγάλο, ἔχει ὅλα τὰ μέσα γιὰ νὰ φανερώσει τὴ μεγαλοσύνη του μόνο του. Δὲ χρειάζεται οὔτε εἰσήγηση, οὔτε ἐξήγηση καμμιὰ. Τὸ πολὺ πού θὰ μπορούσε ὁ ποιητῆς νὰ κάμει μ' ἕναν πρόλογο ἢ ἐπίλογο θὰ ἦταν νὰ ζητήσει σεμνὰ καὶ ταπεινὰ τὴν ἐπιείκεια τοῦ κοινοῦ. Ἔτσι κάνανε ποιητῆς σὰν τὸ Σοφοκλῆ, τὸν Ἀριστοφάνη, τὸ Σαίξπηρ. Οἱ σημερινοί, μάλιστα οἱ νέοι μας, φέρνονται ἀλλιῶς. Παρουσιάζονται μὲ τὸ ὕφος Μωῦσῆ πού κατεβαίνει ἀπ' τὸ θουνοὸ μὲ τὸ δεκάλογο. Οἱ πρόλογοί τους ὄχι μόνον δὲν προσθέτουσι τίποτα στὴν ἀξία τῶν ἔργων τους, παρά καὶ τὰ ζημιώνουσι μὲ τὸ γὰ τὰ περιβάλλουσι μὲ ἐτικέτες φανταχτερές κι' ὕστερα, ὅταν μὲ τὴν παράσταση ἀνοίγεται τὸ κουτί βλέπει μὲ ἀπογοήτευση ὁ θεατῆς τὸ περιεχόμενον. Σὰν τὸν χαζὸ πού ἀγοράζει ἀπὸ πλανόδιον πωλητῆ, στὴν τύχη πρᾶγμα τυλιγμένο σὲ χρυσόχαρτο, κι' ἀνοίγοντας το, βρίσκει μέσα στὸ κουτάκι μιὰ καραμέλα, ἕνα μπαλιμπιδάκι.

Ἔτσι κι' ὁ κ. Καγιαῆς, ὁ ποιητῆς τοῦ νέου ἔργου «Μ' ἀγαπάει τὸ τέρας» πού χαρακτηρίζεται κομωδία, σὲ τρεῖς πράξεις, ἔξη εἰκόνες κι' ἕναν ἐπίλογο. Ἄς δοῦμε ὅμως τί διαλαλεῖ καὶ τί μᾶς τάζει ὁ ποιητῆς μὲ τὸν πρόλόγόν του «Ἄλλα λόγια γιὰ τὸ ἔργο» στὸ θεατρικὸ πρόγραμμα.

Τὸ σημερινὸ κορίτσι, λέει, δὲν εἶναι πιά μαμόθρεφτο, τὸ χαζὸ, τὸ κακορίζικο πλάσμα, ἕνας κ ρ ι ν ο ς, πού τονε καλλιεργοῦνε μὲ μεγάλες φροντίδες στὶς διάφορες σχολῆς καλογραϊῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Γιὰ φαντάσου! Τὰ κορίτσια μας ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα, πέρανε τὴ μόρφωση ἀπὸ σχολῆς καλογραϊῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Κι' ἦντουσαν χαζὰ καὶ κακορίζικα καὶ κ ρ ι ν ἄ κ ι α, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Ἐ λοιπόν, ἂν δὲ μᾶς τὸ θεβαίωνε αὐτὸ ὁ κ. Καγιαῆς ποτὲ δὲ θὰ τὸ πιστεύαμε. Ξέραμε πὼς εἶναι δυὸ ἢ τρεῖς σχολῆς καλόγρηδες στὴν Ἑλλάδα, ἀπ' ὅπου βγαίνανε μὲ μ ὀ ρ φ ω σ ι ς, γαλλικά καὶ πιά, νο, τέσσερα-πέντε κορίτσια νεοπλουτῶν, ἀλλὰ ποτὲ δὲν εἶχαμε φανταστῆ πὼς οἱ Ἑλληνοπούλες ὡς ἐπὶ τὸ π λ ε ῖ σ τ ο ν περνάγανε ἀπὸ τίς καλόγρηδες. Ὅχι μόνον παρά εἶχαμε καὶ τὴ στραβὴν ἀντίληψη πὼς τὰ κορίτσια μας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, δουλεύανε σκληρῆ δουλειὰ καὶ στὰ σπῆτια τους καὶ στὰ χτήματά τους, καὶ σ' ἐργοστάσια, καὶ σ' ἐργαστήρια, καὶ δὲν ἦντουσαν καθόλου χαζὰ καὶ κ ρ ι ν ἄ κ ι α καὶ ξέρανε καὶ ἄντρα νὰ διαλέξουσι καὶ σπῆτι, γὰρ συντηρήσουσι καὶ παιδιὰ νὰ ἀναθρέψουσι. Κι' ἴσως, κι' ὁ ἴδιος ὁ κ. Καγιαῆς, πρὶν γίνῃ δραματικὸς ποιητῆς νὰ ἦτανε παιδί καὶ γ' ἀνα, τράφηκε ἀπὸ μάνα πού κάποτε θὰ ἦτανε κι' ἐκεῖνη κορίτσι, ὄχι βέβαια χαζὸ καὶ μαμόθρεφτο καὶ κακορίζικο πλάσμα.

— Ἄλλὰ σήμερα — συνεχίζει ὁ κ. Καγιαῆς — τὰ κορίτσια μας ἄλλαξαν. Ξεχύθησαν στοὺς δρόμους. (Φυσικὰ ἀφοῦ δὲν τὰ χωροῦσαν πιά οἱ σχολῆς καλογραϊῶν) Καὶ ξέρουσι καὶ ἄντρα νὰ διαλέξουσι, ἀκόμα καὶ γιὰ πῶς σκοπὸ τονε διαλέγουνε. Κι' ἔτσι — συμπεραίνει ὁ κ. Καγιαῆς — τὸ κορίτσι τώρα θὰ παίξῃ ἔ ν α ν μ ε γ α λ ε ι ὡ δ ῆ ρ ὀ λ ο γ ι ἄ τ ῆ δ η μ ι ο υ ρ γ ι ἄ μ ι ἄ ς ἄ γ ὡ τ ε ρ η ς, π ν ε υ μ α τ ι κ ὡ τ ε ρ η ς, ἠ θ ι κ ὡ τ ε ρ η ς μ ε τ α π ο λ ε μ ι κ ῆ ς κ ο ι ν ὼ ν ι ἄ ς.

Ἄφοῦ λοιπὸν πληροφορηθῆκαμε αὐτὰ τὰ καταπληχτικά γιὰ τὰ κορίτσια τοῦ τόπου μας καὶ τὸ μεγάλο ρόλο πού ἔχουσι νὰ παίξουσι γιὰ τὴ σωτηρία μας, ἔλεει, νολογήσαμε τὴν ἀγνοιά μας, καὶ θαλθῆκαμε μὲ προσοχὴ νὰ παρακολουθήσουσι τὸ ἔργο, γιὰ νὰ εὐχαριστηθοῦμε πού θὰ βλέπαμε, αὐτὸ τὸ θάμμα, τὰ κορίτσια μας νὰ μᾶς ἐτοιμάζουσι τόσο λαμπρὸ μέλλον.

Ἐ, ἀντὶ νὰ ἴδουσι αὐτὸ εἶδαμε ἄλλα πρᾶγματα. Εἶδαμε πὼς ὁ κ. Παναγιώτης Καγιαῆς συνεβλήθη μὲ τὴν Κα Μαίρη Ἀρώνη γιὰ τὸ ἀμοιβαῖο συμφέρον, νὰ τῆς φτειάξῃ ἕνα ἔργο πού νὰ τῆς ἔρχεται κομψὴ στὴν καλλιτεχνικὴ τῆς ἰδίωσυγκρασία. Πὼς γιὰ νὰ μὴν κάτσει νὰ παῖ δευτῆ, πολὺ, θρῆκε ἕνα ἔτοιμο ὕφασμα ἀπὸ μιὰ παλαιότερη φύσσα, πού τὴ φοροῦσε τὸ Κ ο υ ρ ἔ λ ι τοῦ Νικοντέ, (Ἡ συνέχεια στὴν 6η σελίδα)

(Συνέχεια απ' τή 4η σελίδα)

μη. Τό ξύλωσε, τόκοψε καί σάν επίδειξις
ράφτης τής τό μπρούλιασε. Τώρα χρεια-
ζότανε κι' αναλογον κόσμο, μιά διτρίνα
μέ πρόσωπα—κούκλες, γιά νά μπη στή
μέση ή Μαίρη πού δέ θά λεγότανε πιά
Κ ο υ ρ έ λ ι παρά Κ ά τ ι, δηλα-
δή λιγώτερο κι' από κουρέλι. "Έβαλε
λοιπόν διάφορα πρόσωπα, αδιαφόρετα,
χωρίς καμμιά ξέχωρη ψυχούνηση, άπλές
φιγούρες. Γιά νά κάνη τήν ήρωίδα του Ε.
Ξυπνη, προτίμησε τόν εύκολώτερον τρόπο
άλους τούς άλλους θράκες. Γιατί στό χω-
ριό τών στραβών, ό μονόφθαλμος έσαι.
Λεύει.

Είχε καί τή γόστιμην ιδέα νά παρου-
σιάση στά μάτια του κοινού καί τά μυ-
στικά τής ραφτικής του. Νά δείξη καί
τόν τρόπο πού τόκοψε καί τάραψε. Σ' αύ-
τό φαίνεται τόν έβούθησε καί κάποιο
προσωπικό βίωμα. Κι' έτσι έγιναν τρεις
πράξεις, έξη εικόνες καί επίλογος στή
σκηνή, όλα νόστιμα καί καλά, μιά άπλο-
κή καί πληχτική φάρσα, πού άν έλειπε
ό πρόλογος μέ τά μεγάλα λόγια θά ήτα-
νε κ ά τ ι, τώρα δέν είναι τ ί π ο
τ α. Τιποτα; Όχι, βγαίνει καί κάποιο
μάθημα από αυτή τήν άτομικήν υπόθεση
του ποιητή πού αντίθετα από τά όσα θε-
θαίνον ο ίδιος στό πρόγραμμα, δέν κα-
τάφερε αυτό τό προσωπικό του βίωμα νά
τό κάνει κοινήν υπόθεση. Γιατί τό μάθημα
πού βγαίνει απ' αυτή τή φάρσα είναι
πώς τά κορίτσια σήμερα είναι εύκολώτε-
ρα στόν έρωτα, από πρίν. Πώς όχι μόνον
δέν ξέρουνε νά διαλέγουνε τόν άντρα
πού τούς χρειάζεται, παρά πέφτουνε στήν
άγκαλιά του πρώτου τυχόντα νέου ή γε-
ροπαραλιμένου. Καί ή συμβουλή πού δί-
νει τό έργο στά κορίτσια είναι νά προτι-
μάνε νά χτυπάνε μέ θάρρος τίς πόρτες
των ηλικιωμένων δραματικών συγγραφέ-
ων, όπου θά βρίσκουνε στέγη, τροφή καί
θαλπωρή καί θά προσφέρουνε καί μεγά-
λην όπηρεσία στό Έθνος, γιατί θά ύπα-
γορεύουνε στους ηλικιωμένους αυτούς κυ-
ρίους θέματα γιά φάρσες, πράγμα πού θά
φέρη τήν κοινή σωτηρία. Καί έτσι καί τά
κορίτσια θά βγαίνουνε από κεί πρωταγω-
νίστριες στό θέατρο ή στ ήζωή. Τό παληό
τραγουδάκι τής Όφιλίας, πού τό μιμή-
θηκε ό Μεφιστοφελής, τά κορίτσια μας
θά τό τραγουδάνε πιά έτσι:

Παρθένα μέσα μπαίνεις,
παρθένα πιά δέ βγαίνεις,
παρά πρωταγωνίστρια,
τσακίστρα καί κουνίστρα
γιομάτη περηφάνεια
πώς άφησες τ' αλάνια
γιά νά μάς σώσεις άλλους,
ποιητές, γεροδιαβόλους...

Τώρα, ά, δέν βγουνε καί πρωταγωνί-
στριες παρά μόνο κουνίστρες ή καθαρί-
στρες, αυτό άς μήν τ' άπογοητεύει πιά,
όπως πρωτήτερα τήν παληά άισχρή έποχή
πού ήντούσαν μαμόθρεφτα κρινάκια, για-
τί θάχουνε προσφέρει τή μεγάλην όπηρε-
σία τους στό Έθνος καί στή φυλή, έφό-
σον ό ποιητής, χάρη στήν τρυφερή τους
συμβολή, θάχει έγκυμονήσει καί "τέξεται
παιδίον νέον", δηλαδή φάρσα μέ τρεις
πράξεις, έξη εικόνες καί δώδεκα κεριά,
πού θά τά εαστούνε οι θεατές ενός νέου
θεάτρου. Άληθινά τά σημερινά κορίτσια
διαφέρουνε από τά χτεσινά στό πως προ-
τήτερα έγκυμονούσανε τά ίδια, τώρα κά-
νουνε τούς συγγραφέδες νά έγκυμονούνε.

Νά μιλήσουμε γιά τά σκηνικά; Χαρι-
τωμένα! Νά μιλήσουμε γιά τούς ύποκρι-
τές, αυτούς τούς ήρωες, πού αίρουν τās
άμαρτίας του κόσμου; Τι νά είπούμε; Κα-
λοθαλμένοι, πρόθυμοι, ικανοί νά φάνε σί-
δερα καί περιορίζονται νά μπαινοβγαί-
νουν. "Αμ ή Μαίρη; "Η κυρία Άρώνη;
Θάμμα τσαχπινιάς καί κατεργαριάς καί
λωποδυσίας. Βιρτουόζα, δεξιότηχισσα σέ
τέτιους χαμίνικους ρόλους. Κι' άν ό ρό-
λος τής ήτανε πραγματικός ρόλος κωμω-
δίας, όχι ένα φόρεμα διτρίνας, παρά άν-

θρωπος ζωντανός, κορίτσι ἀληθινό, τότε αὐτὴ τῆς ἢ δεξιολογία θάπαινε ἀληθινά τόπο. Ἐνῶ τώρα, πάει στὰ πούφ. Πολύ φασαρία γιὰ τὸ τίποτα.

Β. ΡΩΤΑΣ

Υ. Γ. Εἶχαμε γράψει τὴν παραπάνω γνώμη μας γιὰ τὸ νέο ἔργο τοῦ κ. Κ. γιὰ, ὅταν διαβάσαμε τὶς κριτικὲς γιὰ τὸ ἴδιο ἔργο στὶς ἑφημερίδες. Τρίψαμε τὰ μάτια μας καὶ τὶς ξαναδιαβάσαμε. Τόσο ἔξω λοιπὸν ἔχουμε πέσει; Τόσο στραβὴν ἀντίληψιν ἔχουμε γιὰ τὸ θέατρο; γιὰ τὴ ζωὴ; Γιατὶ ὅλες οἱ κριτικὲς παινεύουνε αὐτὸ τὸ ἔργο, μάλιστα μία δίνει τὴν πληροφορία πὼς τὸ κορίτσι αὐτὸ πού ἀποφασίζει νὰ διαλέξῃ μόνον τοῦ ἀγαπητικοῦ καὶ πάει μόνον τοῦ νὰ χτυπήσῃ τὴν πόρτα ἑνὸς συγγραφέα, ὑπάρχει στὴ ζωὴ, ἀπ' ὅπου τὸ πήρε ὁ κ. Καγιάς καὶ νὰ μὴ νομίσουμε πὼς ἐμιμήθηκε τὸν Νικοντέμι. Προσθέτει ἀκόμη πὼς τὸ κορίτσι αὐτὸ, τὸ ζωντανὸ πρότυπο τοῦ κ. Καγιά, θάσαι τώρα περήφανο πού, ἐνεργῶντας ὅπως ἐνέργησε, ἔγινε ἀφορμὴ νὰ ἐγκυμονήσῃ ὁ κ. Καγιάς καὶ νὰ γεννηθῇ αὐτὸ τὸ σπουδαῖο ἔργο «Μ' ἀγαπάει τὸ τέρας». Ἐ, λοιπὸν, δὲν εἴμαστε καλά. Ζαλιζόμαστε. Συμφωνάει λοιπὸν καὶ ὁ κ. κριτικὸς ἡλικιωμένος ἀνθρώπος, συγγραφέας καὶ ἀκαδημαϊκός, μὲ τὸν συγγραφέα, ἐπίσης ἡλικιωμένο ἀνθρώπο, πὼς τὸ κορίτσι πού θά παίξῃ ἕναν μεγαλειώδη ρόλο γιὰ τὴ δημιουργία μιᾶς ἀνώτερης, ἠθικώτερης, πνευματικώτερης μεταπολεμικῆς κοινωνίας εἶναι ὡς αὐτὸ τὸ —Κάτι τοῦ —Μ' ἀγαπάει τὸ τέρας.— ἕνα παρδαλὸ πλάσμα, πρόστυχο, ψεύτικο, ἀνάμολο, πού διαβάζοντας ἕνα ἐρωτικὸ μυθιστόρημα στὸ πόδι στὰ βιβλιοπωλεῖα, διαλέγει ἐραστή, γιὰ πὺ γλῆγορα τὸ συγγραφέα τὸν ἴδιον καὶ πάει καὶ τοῦ χτυπάει τὴν πόρτα; Κι' αὐτὸ θά εἰπῇ πὼς τὸ κορίτσι ξέρεي σήμερα νὰ διαλέξῃ; Κι' εἶναι τὰ τέτοια κορίτσια πού θά γίνουνε οἱ καλὲς μητέρες, πού θά σώσουνε τὴν κοινωνία; Ποιὲς μητέρες; Αὐτὲς οἱ σουρλουλούδες, νὰ κάμουνε καὶ νὰ ἀναθρέψουνε παιδιὰ; Αὐτὲς πού τὸ πρῶτο πού ξέρουνε εἶναι πὼς νὰ μὴν κάνουνε παιδιὰ; Δὲν ἐντρεπόμαστε καὶ λιγάκι; Δὲ λέω, τὸ γλυκὸ εἶναι γλυκὸ, κάνουμε ὅ,τι κάνουμε, ἀλλ' ἄς τὰ κρύβουμε τοῦλάχιστον. Πάμε νὰ διορθώσουμε τάχα τὸν κόσμον πάνω στὶς δικὲς μας κοκίες; Δὲν εἶναι αὐτὸ ἡ ἀλεποῦ μὲ τὴν κομμένη οὐρά; Κι' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ; Καλὰ, ἀφίνω τὴν ἀνηθικότητα πού προπαγανδίζετε τὸ κοινὸ, ὁμῶς πὼς τὸ θαστάει ἢ καρδιά σας νὰ προσβάλλετε ἔτσι ἐλευθινὰ τὰ κορίτσια τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας; Γιατὶ οἱ Ἑλληνοπούλες πραγματικὰ ἔχουνε προσέψει, ὄχι ἔτσι ὅπως ὁ κ. Καγιάς κι' ἐλόγου σου θέλετε νὰ τὸ παραστήσετε, παρὰ πολὺ ἀλλοιωτικὰ, ἐργάζονται ἐντατικὰ καὶ τίμια μὲ ψυχὴ τους καὶ σῶμα τους,

ὄχι χτυπώντας τὶς πόρτες τῶν ἡλικιωμένων θεατρικῶν συγκραφῶν γιὰ ἐρωτοδουλιές, γιατί προτιμᾶνε τοὺς νέους γι' αὐτό, παρὰ κερδίζοντας τὸ ψωμί τους, συντρέχοντας τὰ σπίτια τους καὶ τ' ἀδέρφια τους, βοηθώντας τοὺς ἀδυνατούς καὶ τὰ παιδιὰ καὶ συνάμα σπουδάζοντας. Αὐτὰ εἶναι τὰ κορίτσια μας καὶ πραγματικὰ αὐτὰ τὰ κορίτσια προετοιμαζοῦνε καλῆτερο μέλλον. Κι' ἂν θρεσκέται καὶ κανένα μισοκούτελο κι' ἄλλοπαρμένο, σὰν τὴν ἡρωίδα τοῦ κ. Καγιά, αὐτὸ εἶναι ἐξαίρεση πολὺ εὐχάριστη ἴσως γιὰ μερικοὺς ἡλικιωμένους συγγραφιάδες, ἀλλὰ πολὺ ἀνήθικο παράδειγμα γιὰ μίμηση.

Β. Ρ.